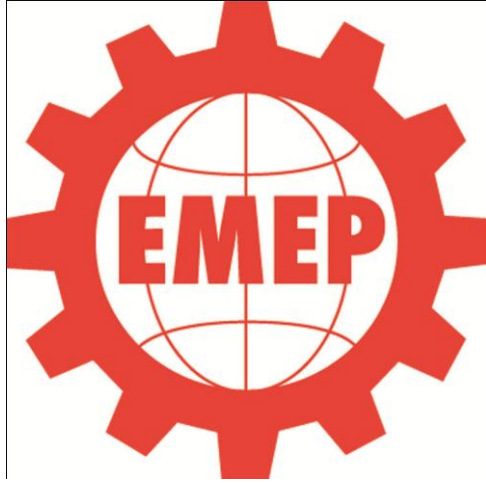

25 KASIM
KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE
ve
ULUSLARARASI DAYANIŞMA GÜNÜ
TÜRKİYE'DE DURUM RAPORU

“EKSİK” YASALAR İYİCE KADÜKLEŞTİRİLDİ

Kadın mücadelesi yasaları değiştirdi ancak iktidar uygulama ve söylemleriyle yasaları kadkleştirdi!

Yasaların eşitliğe vurgu yapan yönleri tırpanlandı, zaten eksik olan pek çok yasal düzenleme yapılan değişikliklerle cinsiyetçi uygulamalara dönüştürüldü.

2002 yılından bu yana kadınların birey ve eşit vatandaş olarak görülmemesi, aile içine hapsedilmesi, kadınlara yönelik politikaların sosyal yardım politikalarına indirgenmesi ve cinsiyetçi kalıp yargıların hükümet eliyle pekiştirilmesi toplumun kadınlar aleyhine dönüşümünü getirdi. Kadınlara dönük saldırıları arttırdı.

Tüm Yasal Kazanımlar Hedefte

* 2002 yılında kadın hareketinin mücadelesinin de etkisiyle Medeni Kanun’da, 2004’te Ceza Kanunu önemli değişiklikler gerçekleşmişti. İki kanunda da kadını birey olarak görmeyen, eşitliğe aykırı çok sayıda madde çıkartılmıştı. Bugün iki yasa da hedefte!

* 2011 yılında, kadın örgütlerinin tüm itirazlarına rağmen dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, “Biz muhafazakr demokrat bir partiyiz. Bizim için aile önemli” diyerek Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı’nı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na dönüştürdü.

* 2012 yılında yine kadın örgütlerinin önemli çabalarıyla 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin nlenmesine Dair Kanun kabul edildi. Bugün bu yasa “kadınlara fazla hak veriyor, aileleri dağıtıyor, erkekler mağdur oluyor” gerekçeleriyle hedefte!

* 2016 yılının başında kurulan Boşanmaların nlenmesi Komisyonu’nun raporu AKP iktidarının ilk döneminden bu yana vurguladığı “ailenin glendirilmesi gerekliliği” argümanıyla kadınların aile içinde yaşadığı her türlü Şiddet ve hak gaspının “ailenin bütünlüğünün bozulmaması için görmezden gelinmesini” teşvik eden zihniyeti açığa çıkardı. Kadın örgütlerinin itiraz ettiği raporda ne vardı?

- Boşanma ve Şiddet süreçlerinde zorunlu danışmanlık ve arabuluculuk uygulanması,
- Çocuklarda cinsel ilişkide “rıza” aranabileceği ve taciz eden kişi ile çocuğun evlendirilmesi yoluyla taciz edenin cezadan kurtulması,
- Şiddet durumunda uzaklaştırma gibi tedbirlerin sürelerinin 15 gün gibi dönemlere kısaltılması (ve bu yolla erkeklerin mağdur! edilmesinin nlenmesi)
- Şiddet vakalarını da içerebilecek tüm davaların “ailenin bütünlüğü” için kapalı yapılması, kadın örgütlerinin dava dışına bırakılarak kadınların yalnızlaştırılması,
- Kadınların nafaka hakkının evlilik süresiyle bağlı olarak kısıtlanması,
- İlahiyat fakültesi mezunlarının aile danışmanı olarak görevlendirilmesi.

AKP’nin strateji belgesi: Boşanma Komisyonu Raporu

Rapor sadece bir rapor olarak kalmadı, adeta bir “başımıza neler gelecek” listesine döndü:

- Rapor, cinsel saldırı, cinsel istismar ve reşit olmayanla cinsel ilişki sularında hadım uygulanmasını talep etmişti, hadım uygulaması Temmuz 2016’da “Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlarda Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik” ile Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu bakış açısı cinsel suları tedavi edilmesi gereken bir hastalık gibi ele alıyor, cinsel suların toplumsal eşitsizlikten kaynaklı bir “iktidar” sorunu olduğunu görmezden geliyor.

- 2016 yılının sonlarında AKP “istismara uğramış çocukların istismar eden kişi ile evlenmeleri durumunda failin cezasının ertelenmesine ve 5 senenin sonunda düşmesine dair” önerge verdi. Toplumda büyük yankı uyandıran bu yasa önergesi tepki üzerine geri çekildi. Ama raporda bahsi geçen maddeler, torba yasalarla meclisten geçirilmeye çalışılıyor.

- Erdoğan’ın “kadınlar istese de istemese de geçecek” dediği; “Çocuk istismarının ve çocuk yaşta evliliklerin önünü açacak, kadın cinayetlerine zemin hazırlayacak” diye kadınların reddettiği Müftülüklere resmi nikâh yetkisi Ekim ayında Meclisten geçirildi ve Erdoğan’ın onayıyla yürürlüğe girdi.

- Müftülük yasasının geçmesinin hemen ardından AKP’nin yeni hamlesi “boşanmaların artık mahkemeye gitmeden aile arabuluculuğu” ile gerçekleşmesi oldu. Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, boşanmak isteyenlerin “aile arabuluculuğu” kurumuna giderek “uzlaştırıcı veya hakem yoluyla” anlaşması üzerinde çalıştıklarını açıkladı. İstanbul Sözleşmesi’ne aykırı olan arabuluculuk sisteminin, şiddete aile mahremiyeti kalkanı getireceği, bu sistemle kadınların şiddet dolu bir yaşama mahkûm edileceği ve devletin sorumluluğu üzerinden atacağı için tepkilere neden oldu.

- Müftülük, arabuluculuk derken bir de iktidar yanlısı Akit Gazetesi 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Karşı Kanunu hedef aldı. Boşanmaların nedenini şiddet değil de şiddete uğrayan kadınların haklarını kullanması olarak gösteren Akit erkeklerin zor durumda kaldığını savundu.

“Eşitlik”e “Fıtrat” saldırısı

Tüm bu adımlara toplumsal bir zemin oluşturmak için, AKP sözcüleri açık şekilde kadın ve erkeğin eşit olmadığını, “fıtrat”larının farklı olduğunu, eşitliğin değil adaletin sağlanması gerektiğini söylüyor. Eşitlikten ziyade Sünni İslam referansı ile kadın ve erkeğin geleneksel rollerine uygun davranmasıyla sağlanacak “cinsiyet adaletini” savunuyor. Bu yaklaşım kadınların şiddetten uzak bir hayat kurabilmelerini engelliyor.

DEVLETİN BÜTÜN OLANAKLARI İKTİDAR YANLISI KADIN ÖRGÜTLERİNE!

İktidar, bütün bu adımları atarken toplumsal meşruiyeti sağlamak ve “kadın örgütleri destekliyor” demek için kendi söylemlerine uygun hareket edecek “kadın örgütleri” kurdu. Bu örgütlerle her alanda işbirliği yaptı, devletin olanaklarını bu örgütlere peşkeş çekti. Bu örgütlerden biri de Tayyip Erdoğan’ın kızının da kurucuları arasında olduğu Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM).

Diğer yandan eşitlik mücadelesi veren kadın örgütleri OHAL sopesına dönüşen KHK’larla kapatılıyor. Hükümet yanlısı bu örgütlerin “fıtrat” ve “adalet” söylemlerine karşı çıkan kadınlar cezalarla, soruşturmalarla karşı karşıya kalıyor.

KHK’larla kadınların sesi kısılmaya çalışıldı

* 9 kadın örgütü Kasım 2016’da OHAL KHK’si ile kapatıldı. Adıyaman Kadın Yaşam Derneği, Bursa Panayır Kadın Dayanışma Derneği, Ceren Kadın Derneği, Gökkuşluğu Kadın Derneği, KJA, Muş Kadın Çatısı Derneği, Muş Kadın Derneği, Selis Kadın Derneği ve Van Kadın Derneği’nin faaliyetleri durduruldu ve kapatıldı. Kadınların emeğiyle oluşturulan tüm mal varlıklarına el konuldu. Bu müdahale, kadınların yıllardır şiddetle mücadele alanında biriktirdikleri mücadele deneyimlerine ve iradelerine dönük de bir saldırı oldu. İktidar bir yandan da kadın örgütlerini her alanda karar alma süreçlerinden tamamen dışlayan bir tutum

sergiledi. Kadın örgütleriyle yerelerde yapılan işbirliği protokolleri iptal edildi. İktidar destekli kadın örgütleri bunların yerine geçirildi. Hatta kimi yerlerde kadın örgütlerinin el konulan malzemeleri ve olanakları bu örgütlere devredildi. Birçok ilde, şiddetle mücadele alanında deneyimli kadın örgütleri artık İl Koordinasyon Kurulları'nda yer alamıyorlar.

* OHAL KHK'larıyla kadına yönelik şiddete dair haberlere ve içeriklere öncelik veren bazı medya kuruluşları kapatıldı. Kadınların mücadelesi zaten medyada çok az görünürken bu hamle kadınların uygulanan politikalar karşısında sözlerini ortaya koyma olanaklarını da daralttı. İfade ve basın özgürlüğüne dönük saldırılar kendilerini ifade etme olanakları zaten kısıtlı olan kadınları daha çok etkiledi.

Kayımlarla el konulan kadın kazanımları

2015 yılından bu yana, özellikle Kürt halkının seçtiği belediye başkanlarının yerine kayyımlar atandı. 11 Eylül 2016'dan bu yana 86 belediyeye kayyım atandı, 34 kadın belediye eş başkanı tutuklandı, belediyelere bağlı 43 kadın merkezi kapatıldı. Kapatılmayan kadın merkezlerine de kapatmadan beter uygulamalar reva görüldü. Kadın örgütleri nikâh kısıyan, Kuran kursu, annelik kursu verilen yerlere dönüştürüldü. Kadın Politikaları Daire Başkanlığı, kadın müdürlükleri, kadın sığınakları kapatıldı. KHK ve kayyımların talimatı ile bölgede birçok kadın örgütünün kapatılmasıyla birlikte cinsel saldırı ve istismar, intihar ve intihar girişimi, fuhuş, madde bağımlılığı gözle görünür bir biçimde arttı. Önleyici ve rehabilite edici mekanizmalar ortadan kaldırıldığı için durum kadınlar açısından her geçen gün daha vahim bir hal alıyor.

ŞİDDETİ ÖNLEME POLİTİKASI YOK, ŞİDDETİ TEŞVİK POLİTİKASI VAR!

Hükümetin kadına yönelik şiddetin gerçekleşmeden önlenmesine, şiddetin yinelenmemesine, son bulmasına yönelik bütünlüklü bir önleme politikası yok. Hatta artık bir "teşvik" politikası var.

Bu durum özellikle daha katmerli şiddet sorunlarıyla karşı karşıya kalan yoksul kadınlar, engelli kadınlar, kırsalda yaşayan kadınlar, Kürt kadınlar, mülteci kadınlar, boşanmış kadınlar açısından ciddi risklerin yaşanmasına neden oluyor. Bu yaklaşım aslında "ayrımcılık"tır, bu ayrımcılık kadınların şiddete uğrama riskini arttırırken, şiddetin yaygın ve "olağan" hale gelmesine de neden oluyor.

ŞÖNİM gerçeği

Hükümetin şiddetle mücadele için öne sürdüğü kurumsal yapıların başında Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri geliyor. ŞÖNİM'ler şiddete maruz kalan kadınların ve çocuklarının yeni bir hayat kurabilmesi için sunulacak hizmetleri koordine edilmesi için "tek kapı" kurumları olarak sunuluyor. Ama...

* Yaşadığı şiddet sebebiyle yoksullaşan ve şiddetten uzaklaşmak için en hızlı şekilde ekonomik desteğe ulaşması gereken kadınların bu desteklere erişebilmesini sağlayacak bir mekanizma yok. Şiddet gören ve yeni bir yaşam kurma mücadelesi veren kadınlar destek alabilmek için sosyal hizmet kurumlarından belediyeye, sivil toplum örgütlerinden mülki amirliklere kadar her yere ayrı ayrı başvuru yapmak zorunda bırakılıyor. ŞÖNİM 'tek kapı' işlevi taşıyor.

* 15 Temmuz 2016'dan sonra kamuda gerçekleşen ihraçlar ve görev değişiklikleri nedeniyle kadınların zaten kısıtlı olarak sunulan bu imkânlarla erişiminde ciddi aksamalar söz konusu.

* Kadınlara ekonomik, psikolojik, hukuki ve sosyal yardım verilmesi konusunda sosyal çalışmacı, avukat, psikolog destekleri yetersiz. Sığınak desteği isteyen kadınlar “güvenlik” gerekçesiyle kolluk kuvvetlerine yönlendiriliyor, kolluk güçlerinin görev ihlalleri ve kötü yaklaşımları kadınların başvuru yapmalarını güçleştiriyor.

* Şiddete uğrayan ve yeni bir hayat kurma mücadelesi veren kadınlara meslek edindirilmesi ve iş bulunması için ŞÖNİM ve İŞKUR arasında bir protokol var. Sığınakların yapısı ve çalışma yaşamında kadınları güvencesizleştiren, koşullarını kötüleştiren uygulamalar kadınların iş bulmasını zorlaştırıyor. Kadınlar iş bulsalar bile elde ettikleri gelir yaşamlarını sürdürmeye yetmiyor. Üstelik kadınlar geçinmeye yetmeyen bu işler nedeniyle, devletten aldıkları geçici yardımlardan da oluyorlar. Bu nedenle şiddete uğrayan ve devlete sığınan kadınların büyük kısmı çalışırken yardımlardan yararlanamadıkları için güvencesiz, sigortasız işlerde çalışmaya mecbur kalıyor, kendi hayatlarını bağımsız bir biçimde sürdürme olanağına hiç erişemiyorlar.

* Kadınların ve çocukların ihtiyaç duydukları psikolojik desteği almak için başvurabilecekleri yaygın, ücretsiz ya da düşük ücretli, güvenilir psikolojik danışma merkezleri neredeyse yok. Çok az sayıdaki merkez ise personel yetersizlikleri, kısıtlı bütçe ve yetersiz altyapı yüzünden niteliksiz durumda. Kadınlara ve çocuklara sosyal, hukuki ve psikolojik destek verecek kadın merkezleri yaygın ve ulaşılabilir değil. Var olanlar büyük oranda belediyelere bağlı çalışıyor. Buralarda da çoğunlukla “mesai saati” kısıtlılığı söz konusu oluyor. Üstelik belediyeler şiddetle mücadelede kadınları güçlendirmek yerine “Aile Danışma Merkezleri” açarak, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı kurumlar eliyle “irşat büroları” açılarak, ailenin korunmasını ve devamlılığını esas alan, başvuran kadınları geleneksel rollere hapseden, eve dönmeye telkin eden bir tutum sergileniyor.

* Özellikle kırsal bölgelerde ŞÖNİM’lerde çalışan personel yakın akrabalık bağları ya da “ahbablık” gibi geri ilişkiler yüzünden kadınlar daha baştan buralara başvurmaktan imtina ediyorlar. Başvurduklarında da güvenlik sorunları yaşıyorlar.

* Mart 2016’da çıkarılan ŞÖNİM yönetmeliği bu merkezleri “erkeklerin de destek alabileceği” merkezler haline getirdi. Uygulamada şiddeti uygulayan erkeklerle kadınların aynı ortamlarda karşı karşıya getirilmesi gibi ciddi güvenlik sorunu yaratacak durumlar ortaya çıktı. Üstelik bu kurumlar adeta bir “arabulucu” kurum haline getirildi. Bu zihniyet, bu kurumların kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin bir kurum olmaktan çok “her koşul altında aileyi bir arada tutmaya çalışan ikna odaları” işlevi gördüğünü gösteriyor.

* Sığınaklar, bakanlık düzeyinde protokollerle işbirliği yapılan muhafazakar vakıfların, derneklerin vaiz ve vaizeleri eliyle yapılan “sohbet toplantılarının” mekanı haline getirilmiş durumda. Buralarda sosyal çalışmacıların yokluğu, bu vaiz ve vaizeler tarafından doldurulurken, kadınlar da çocuklarıyla beraber bu vakıf ve derneklerin dini telkinlerine ve eğitimlerine yönlendiriliyorlar.

Sığınmak ne mümkün!

* 12 yaş üstü oğlan çocuğu veya engelli çocuğu olan kadınlar sığınakta kalamıyor!

12 yaş üstü oğlan çocuğuyla ya da engelli çocuğuyla sığınağa başvuran kadınlar masrafi sığınağın bütçesinden karşılanan bir evde ikamet etme hakkına sahipler. Ancak bu hak kullanılamıyor. Üstelik 12 yaş üstü oğlan çocuğu olan ve sığınakta kalmak isteyen kadınlara çocuklarından ayrılması, çocukların da çocuk bakım merkezlerine gönderilmesi öneriliyor. Kadınlar çocuklarını bırakmak istemedikleri için çoğunlukla şiddet ortamına geri dönmek zorunda kalıyor.

* Sığınaklar engelli kadınlara da kapalı!

Yasalar sığınakların engelliler için düzenlenmesi gerektiğini yazıyor ama bu koşullara uygun bir tek sığınak bile olmadığı için engelli kadınlar sığınmaevlerine “uygun değil” denilerek alınmıyorlar.

* 60 yaş üstü kadınlar sığınakta kalamıyor!

60 yaş üstünde olup erkek şiddetine maruz kalan kadınlar Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne gönderiliyorlar. Hatta çoğu zaman sosyal hizmet kurumlarındaki yetersizlikler yüzünden 60 yaş üstü kadınlar huzurevlerine bile alınmıyorlar. Huzurevlerine alınsalar bile şiddetten kurtulmuş ve devlete sığınmış bir kadın olarak gerekli rehabilitasyon ve destek çalışmalarına ulaşamıyorlar. Üstelik, halen şiddet tehdidi devam ediyor olsa dahi bu kurumlarda kaldıkları aleni olduğu için ciddi can güvenliği tehditleriyle karşı karşıya kalıyorlar.

* Ruh sağlığı bozuk olan kadınlara da sığınaklar kapalı!

Türkiye’de sığınmaevi hizmetleri yalnızca bir “barınak” olarak kurgulandığı için şiddet görmüş olan ve ruh sağlığı bozulmuş olan kadınlar yeterli destek ve rehabilitasyon olanaklarına sahip olamadıkları için kurumdan kuruma gönderiliyorlar.

* Sığınaklar göçmen ve mülteci kadınlara da kapalı!

Geçici koruma kimliğine sahip Suriyeli kadınlardan şiddete uğradıklarında sığınaklara kabul edilmek için can güvenliği riski bulunduğunu ispat etmesi, darp ve cebir raporu getirmesi isteniyor. Göçmen kadınlar, ülkede kalmalarını sağlayacak geçici veya sürekli belgelere sahip değillerse ŞÖNİM’e bağlı sığınaklara kabul edilmiyorlar.

Belediyeler Kanunu'na göre nüfusu 100 bini aşkın her belediye sığınak açmakla yükümlü.

Peki durum ne?

- 2017 yılı itibariyle nüfusu 100 bini aşan 237 belediyenin sadece 40 tanesinin sığınağı var, bunlardan da sadece 28’i faal.

- Durum böyleyken OHAL KHK’larıyla belediyelerin kadın danışma/dayanışma merkezleri kapatıldı, iki sığınak da kayyım tarafından çalışamaz hale getirildi. İnsan ticaretine maruz kalan kadınlara hizmet veren 3 kadın örgütünün sığınağı ise bütçe verilmediği için kapanmak zorunda kaldı.

Sığınak deneyimi olan kadınlar ne yaşıyor?

- Sığınaklar devlet tarafından sadece “barınma” yerleri olarak görülüyor. Başvurucu kadın ve çocukları güçlendirici çalışmalar yapılmıyor.

- Personel yetersizliği had safhada: Sığınakta kadınlar büyük oranda yeterli donanıma sahip olmayan hemşire, güvenlik görevlisi, temizlik elemanı, bakım elemanı gibi görevlilerle karşılaşılıyor. Kötü muamele gördüklerini anlatıyorlar.

- Sığınakta kalan kadınlar bazen aylarca hiçbir sosyal ve psikolojik destek almadan tecrit altında yaşıyor.

- Kadınların çocukları okula kaydettirilmiyor, çocukların okul öncesi eğitim ihtiyaçları karşılanmıyor, çocuklar da buralarda tecrit altına kalıyor.

- Kadınların sığınaktan sonra bir yaşam kurabilmeleri için elzem olan iş olanakları çok kısıtlı.

“Konukevi” Mantığı Şiddeti Görünmezleştiriyor

Hükümet “kadın misafirhanesi”, “kadın konukevi”, “kadın koruma evi”, “şefkat evi” gibi tanımlarla, şiddet konusunda geri bakış açısını yansıttıyor. Bu isimlerle açılan kurumların fikri alt yapısında aile içi şiddeti geçici bir sorun olarak görmek; sadece öfkeli, alkolik, ruh hastası, sapık erkeklerin, az sayıda zavallı, kurban, hasta, mağdur kadına şiddet uyguladığı fikrini yaygınlaştırmak; bu mağdur kadınları bir süre konuk edip dinlenmelerini sağladıktan sonra aynı toplumsal ortama geri göndererek sorunun çözülebileceğine inanmak var! Bu bakış açısıyla açılan kurumlar kadınların hayatlarını değiştirmiyor. Konukevi demek soruna “basit bir hayırseverlik” ya da “oyları artırmak için kullanılan göstermelik bir sosyal hizmet” olarak bakıldığını gösteriyor.

Şiddet “teknik” bir sorun değildir!

Hükümetin şiddetle mücadele konusunda en çok öne çıkardığı uygulamalardan biri de “teknik takip sistemleri”. Şiddeti teknik bir soruna indirgeyen bu yaklaşım kadınları ciddi risklerle karşı karşıya bırakıyor:

- 19 Temmuz 2011’de dönemin Aile Bakanı Fatma Şahin “elektronik kelepçe ve panik butonu müjdesi” vermişti. 2012 yılında pilot il olan Adana’da 150, Bursa’da 146 panik butonu dağıtıldı. Pilot uygulama sürecinde; kadınların acil durumda cihaza basması ile güvenlik ekibinin olaya müdahalesi arasında geçen sürede can güvenliği açısından ciddi riskler oluştuğu ortaya çıktı.

- Sonra 30 Ekim 2014’te dönemin Aile Bakanı Ayşenur İslam “uygulama başarısız oldu” dedi: “Buton sadece mağdura verilen bir şey. Mağdur ihbar ederse ancak kolluk güçlerinin devreye girdiği bir sistem var. Araştırma sonuçları çok da iyi gelmeyince fevkalade etkili bir tedbir değil... Sistem çok iyi değil. Kadına veriyorsunuz panik butonunu, saldırgan olduğunu düşünülen kişi ona yaklaştığında, kadın bunu fark ettiğinde basıyor ve kolluktan yardım istiyor. Kolluk oraya gelinceye kadar iş işten geçmiş olabiliyor. Dolayısıyla mağdurun izlenmesinden ziyade failin elektronik olarak izlenmesi çok daha iyi bir sistem.”

- Aile Bakanlığının 2015 yılı faaliyet raporunda panik butonu uygulamasının yerine elektronik kelepçe projesi uygulanacağı söylendi. 8 Mart 2015’de Bakanlık, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İşbirliği Protokolü” imzalandı.

- Panik butonu ile aynı süreçte bol bol reklamını dinlediğimiz elektronik kelepçe uygulaması ise, şu ana dek sadece İzmir ve Ankara’da ve sadece 31 kelepçe uygulamasından ibaret. “Kadınlar ve erkekler eşit değildir, erkek reistir, kavvamdır, üstündür” devlet propagandasının şahlandırdığı şiddete karşı, reklamasyon babından bu “kelepçeli teknolojik tedbir” de göstermelik.

- bianet 2015’te öldürülen 284 kadının yüzde 10’una yakınının koruma tedbiri çıkarmış ya da mülki amirliklere ya da kolluğa şikâyetinde bulunmuş olmasına rağmen öldürüldüğünü tespit etti. Aynı yıl şiddet sonucu yaralanan 370 kadının yüzde 4,5’i koruma tedbiri kararlarına rağmen, yüzde 3’ü ise şikâyetçi olmasına rağmen şiddete maruz kaldı.

- 2015-2017 yılları arasında şiddet yasası kapsamında haklarında “geçici koruma tedbiri” verilen ve “çağrı üzerine koruma” usulüyle korunan 20 kadın “ani gelişen olaylar sebebiyle” polise çağrıda bulunamadan öldürüldü!

Üstelik rakamlar bununla sınırlı değil. Çünkü biliyoruz ki kadınların koruma tedbirine ya da şikâyete rağmen korunamaması, başka kadınların güvenini kırılmasına ve yasal yollara başvurmaktan çekinmelerine yol açıyor.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı verilerine göre 2017 yılında şiddet gören 300 kadın kimlik değiştirmek zorunda kaldı. Kimlik değiştirmek zorunda kalan kadınlar sistemde artık görünmediği için çocuğunu okula yazdıramamak, devletten yardım alamamak gibi birçok

mağduriyet yaşadı. Kimlik değiştirme ise Mor atı tarafından “şiddetten ve ölüm tehdidinden kurtulmak için hiçbir çaresi kalmayan kadınların başvurduğu bu yol, cezasızlığın mecburi sonucu ve bir anlamda adaletsizlik göstergesidir” denilerek yorumlandı.

şiddet gören kadın bir “alo” bile diyemiyor...

Alo 183, 2012 yılında çok geniş bir ihtiyaç kesimine hizmet sunmak üzere açıldı. Aile, Kadın, ocuk, Engelli, şehit Yakınları ve Gaziler için Sosyal Destek Hattı olarak açılan Alo 183 her birinin ihtiyaı birbirinden farklı olan kesimlerin hepsine birden hizmet vermekle yükümlü. Böyle bir yapıdaki hat, şiddete uğrayan kadınların erişebileceği ve başvurularını sonulandırabilecekleri bir seçenek durumunda değil.

Üstelik kadın örgütlerinin raporları kadınların yanlış yönlendirildiklerini, kadınların can güvenliğini tehlikeye atan öneriler yapıldığını, kadınlara hakları konusunda eksik bilgilerin verildiğini de ortaya koyuyor.

Hükümetin kurmakla yükümlü olduğu Cinsel şiddet Kriz Merkezleri nerede?

Türkiye’nin 2012 yılında imzaladığı İstanbul Sözleşmesi “cinsel şiddet kriz merkezlerinin kurulmasını” bir yükümlülük olarak getiriyor. Ancak 5 yıldır bu konuda tek bir adım bile atılmadı.

Bu merkezler, cinsel şiddetin bu kadar yaygın olduğu bir ülke ortamında kadınlar için oldukça hayati kurumlar. Cinsel şiddet söz konusu olduğunda kolluk güçlerinin ve hatta yargı mensuplarının aşağılayıcı, sorgulayıcı muamelesine maruz kalan, yaşadıklarını defalarca anlatmak zorunda bırakılan, nereden destek alabileceğine ilişkin bilgilendirilmeyen, bu nedenle de adalete de erişemeyen kadınlar için Cinsel şiddet Kriz merkezleri neden açılmıyor?

nk iktidar, cinsel şiddeti ve istismarı münferit görüyor, üstünü örtmeye çalışıyor ya da cinsel şiddeti lini politikalarının bir meselesi haline getirerek “idam” çağrılarına dayanak yapmaya alışıyor.

KOLLUK GÜÇLERİ şİDDET UYGULAYANI KOLLUYOR

Kadınlar şiddete uğradıklarında ilk olarak çoğunlukla kolluk glerine başvuruyorlar. 6284 sayılı Kadına Yönelik şiddetle Mücadele ve Ailenin Korunması Kanunu da şiddet durumunda kolluk glerine önemli sorumluluklar ve yükümlülükler veriyor. Yasaya göre kolluk güçleri gecikmesinde sakınca bulunan hallerde her türlü önleyici ve koruyucu önlemi almak zorunda. Peki uygulamada kadınlar nelerle karşılaşıyor?

- Kolluk güçleri kadınlara işlem yapmamaları, şikâyetçi olmamaları için baskı yapıyor.

- Kolluk güçleri kadınların can güvenliği endişelerini nemsizleştiriyor, şikyetlerine ilişkin işlem yapmıyor.

- Kadınlar kolluk güçlerince yanlış ynlendiriliyorlar. Kolluk güçleri kadınları önleyici ya da koruyucu tedbir alabilmeleri için olayın gerçekleştiği bölgedeki karakola başvuru yapması gerektiğini söylüyor, bu yanlış bilgilendirme yüzünden şiddet gören kadınlar güvenlik riskini göze alamadıkları, şiddete uğradıkları bölgeye gitmek istememeleri gibi nedenlerle tedbir kararı alamıyor, şikâyetçi olamıyorlar.

- Kolluk güçleri kimi zaman adeta “arabulucu” gibi çalışıyor, kadınlar şikâyetçi olmak ya da aldıkları tedbir kararlarının süresini uzatmak için gittikleri karakollarda kendilerine şiddet uygulayan kişilerle barıştırılmaya çalışılıyor.
- Başvuran kadınlar “Sen ne yaptın da böyle oldu?”, “Tahrik mi ettin?”, “Ne yapacaksın şimdi dışarıda, dışarı çok mu güvenli sanıyorsun?” gibi itham, ön yargı ve korkutularla eve geri gönderiliyor.
- Kolluk güçleri yasal işlem yapmakta çekinceli davrandıkları için kadınların şikâyetleri savcılığa ulaşmıyor, adli işlemler başlayamıyor.
- Şiddetin yaşandığı olay yerine gittiklerinde dahi pasif kalıyor, kadınların beyanlarına itibar etmiyor, delilleri toplamıyorlar. Özellikle cinsel şiddet söz konusu olduğunda beyan ve deliller olması gerektiği gibi kayıt altına alınmıyor.
- Kolluk kuvvetlerinin, cinsel şiddete maruz kalan kadınlara yalan söyledikleri ve “rıızalarının olduğu” varsayımıyla yaklaşmaları, kadınları suçlayıcı şekilde ön yargılı davranmaları delil toplamanın önünde engel oluşturuyor.
- Hayati tehlikesi bulunan kadınlar ve çocukların nakilleri için araç tahsis edilmiyor. Çoğu durumda kadın ve çocukların sığınağa yerleşmek için saatlerce karakolda bekliyorlar.
- Yakın koruma tahsis edilen kadınlar bizzat yakın korumaların ihmal ve suistimallerine maruz kalabiliyor. Kadınlar “yakın koruma olanaklarını keyfi kullanmakla” itham ediliyorlar.
- OHAL dönemi ve uygulamaları şiddet nedeniyle başvuran kadınlara karşı ikincil bir şiddet olarak kullanılıyor. Polisler “Darbe oldu, polisin işi gücü var” diyerek herhangi bir işlem yapmıyor, savcılar “çok sayıda dosya olduğu” gerekçesiyle “Hiç davayla falan uğraştırmaması” gerektiğini söylüyor, 15 Temmuz sonrası karakola giden kadına “Tüm dosyalarımız şiddet gören kadınlarla dolu, hangi birine bakalım, sizinki basit bir taciz olayı” deniyor. OHAL, kolluk güçlerinin ve yargının kayıtsızlığının bahanesi oluyor.

ÇOCUK İSTİSMARINA ve ERKEN YAŞTA EVLİLİĞE “DEVLET” TESVİKİ

- *Adli istatistiklere göre çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarında özellikle son dört yılda ciddi bir artış yaşandı. 2006 yılında çocuklara yönelik cinsel istismar suçundan toplamda 3 bin 778 karar verilirken, 2016 yılında ise bu sayı 21 bin 189’a yükseldi.
- * TÜİK verilerine göre son 10 yılda 482 bin 908 kız çocuğu devletin izniyle evlendirildi. Son 6 yılda 142 bin 298 çocuk anne oldu. Bu çocukların büyük kısmı dini nikâh ile evlendiriliyor. Resmi rakamlara yansıyan bu tabloda çocuk evlilikleri imam nikâhına dayalı olduğundan sayının çok daha fazla olduğu düşünülüyor.
- *2002’den bu yana 18 yaşın altında 440 bin çocuk doğum yaparken 15 yaşın altında cinsel istismara uğrayarak doğum yapan çocuk sayısı ise 15 bin 937 oldu.
- *Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göreyse erken evlilik ve nişanlılık nedeniyle eğitime devam edemeyenlerin yüzde 97.4’ü kız öğrenciler.
- * Emniyet Müdürlüğünün verilerine göre Türkiye’de:
  - Her üç evlilikten biri çocuk yaşta zorla evlilik.
  - Evlendirilen kız çocukların üçte birden fazlası kuma.
  - Her yıl üç yüz bin evlilik yapılıyor, bunun yüz bini çocuklar.
  - Evlilik yaşı kız çocuklarda 12 yaşına kadar düşüyor.
  - Çocuk yaşta evliliklerde Türkiye dünyada ilk onun içinde.

Gün geçtikçe artan çocuk istismarı ve erken yaşta evlilik gerçeğimiz var.

Peki hükümetin yaklaşımı ne?

- Anayasa Mahkemesi bir yasa iptaliyle “Çocukların cinsel ilişkiye rıza yaşının 15’ten 12’ye indirilmesi”nin önünü açtı. Üstüne 2016 Kasım ayında çocuk istismarcılarının evlilik yoluyla cezasız bırakılmasını öngören bir önerge hükümet eliyle Meclise getirildi. Halkın tepkileriyle geri püskürtüldü.

- Şimdi fiili bir “cezasızlık” hatta “onaylama” söz konusu. Çocuk istismarı davalarında çocuk 12 yaşından büyükse yargı “Çocuğun rızası, ailenin onayı ve evlilik vaadi varsa” tutuksuz yargılama ya da beraat kararları veriyor ardı ardına! Bu yaşta bir çocuk resmen evlendirilemeyeceğine göre “evlilik vaadi” nasıl gerçekleştirilecek? Dini nikâh yoluyla! Şimdi dini nikâhla resmi evlilik toplum nezdinde “aynı şey” olarak gösterildiği ve meşrulaştırıldığı için, hiç bir cezai yaptırım da kalmadığı için “yaşı gelene kadar dini nikâhlı kalsın, yaşı gelince resmi nikâh yapıyoruz” algısı, hatta “sadece dini nikâhlı olursanız, ne olacak ki” algısı da yaygınlaşacak ve meşrulaşacak.

- 4+4+4 sistemiyle örgün eğitimdeki kız çocuklarının sayısında ciddi düşüş yaşandı. Bu sistemle ilk dört yıldan sonra kız çocuklarının dini gerekçelerle okuldan alınmasının ve öğrenimlerine “açık öğretim” şeklinde devam etmelerinin önü açıldı. 2009 Temmuzunda Milli Eğitim Bakanlığı yönetmelik değişikliğiyle lise ve ortaokul öğrencilerinin nişanlanmasını serbest bıraktı. 2013 yılının eylül ayında evli öğrencilerin açık öğretim lisesine yönlendirilmesi düzenlemesi getirildi.

-17 Kasım 2016 tarihinde gündeme gelen yasa önerisi cinsel istismara, tecavüze uğrayan kız çocukları istismarcının ceza almaması için fail ile zorla evlendirilmesini öneriyordu. Bununla birlikte aynı tasarıda TCK’nin 103. maddesine göre 15 olarak belirlenmiş rıza yaşı 12’ye çekilerek 12 yaşını tamamlamış çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranışın cinsel istismar kapsamında çıkarılması sağlandı. Her ne kadar hükümet sözcüleri tarafından bu değişikliğin 12 yaşından küçük çocuklara yapılan cinsel istismarda cezaların arttırılması için yapıldığı söylene de bu değişiklik söylenen amacı içeren bir değişiklik değil. Cezaların arttırılması için böyle bir değişikliğe gerek olmadığı gibi rıza yaşının 12’ye düşürülmesi, cinsel istismar ve tecavüz vakalarını sayıca azaltacağı için cezaların da azalmasına ve erken evliliklerin meşrulaşmasına sebep olacak.

KÜRTAJ HAKKI YASADA VAR, UYGULAMADA YOK

Türkiye’de kadınlar yasal süre içinde bile kürtaj haklarını kullanamıyorlar.

- 12 kadın örgütünün 12 ilde yaptığı araştırmaya göre 184 devlet hastanesinden yalnızca 9 tanesi yasal süresi içerisinde kürtaj yapıyor.

- Kadir Has Üniversitesi araştırmasına göre kadın doğum bölümü bulunan 431 devlet hastanesinin sadece yüzde 7,8’i isteğe bağlı kürtaj hizmeti verirken yüzde 78’i tıbbi zorunluluklarda bu hizmeti veriyor. Aynı araştırma devlet hastanelerinin yüzde 11,8’inin kadın doğum bölümleri olmasına rağmen kürtaj yapmadıklarını gösteriyor.

- 81 ilin 53’ünde isteğe bağlı olarak kürtaj hizmeti veren bir tek devlet hastanesi yok!

MÜLTECİ KADINLAR ŞİDDETE KARŞI KORUNMASIZ BIRAKILIYOR

- Suriyeli mülteci kadın ve kız çocukları erken evlendirilme, ikinci eş olarak evlendirilme gibi yasadışı evliliklere mecbur bırakılıyor. Üstelik bu evliliklere aracılık eden “insan tacirleri”nin varlığından tüm devlet kurumları haberdar, ancak önlem alınmıyor.
- Mülteci kadınların ve kız çocuklarının yaşadıkları maddi zorluklar, çalışma izinlerinin olmaması, sosyal güvence olmadan, oldukça düşük ücretlerle güvencesiz işlerde çalışmaları; çocuk işçiliği veya çalışmak istedikleri halde iş bulamamaları bu evliliklerin önemli sebepleri olarak karşımıza çıkıyor.
- Mülteci kadınlar ve çocuklar ciddi fiziki ve cinsel şiddet tehdidi altında yaşamlarını sürdürmeye çalışıyorlar. Pek çok mülteci kadın, patronlarının cinsel saldırısına ve tacizine maruz kalıyor, ücretlerini dahi alamıyorlar. Bu da çocuk yaşta evliliğe ya da ikinci evliliklere sebep olan bir etken. Üstelik hem iktidarın söylemlerinde hem de kamu kurumlarıyla iç içe geçen çalışmalar yapan din adamlarının söylemlerinde bu tür evlilikler meşru hatta ‘yardımseverlik’ olarak ifade ediliyor, bu yaklaşıma göz yumuluyor. Bu da mülteci kadınların ve kız çocukların durumunu daha da kırılğan bir hale getiriyor.
- Yapılan araştırmalar mülteciler arasında çok sayıda evli ve hamile çocuğun olduğunu, bu çocukların yasadışı evliliklerinin çoğunun Türkiye’ye geldikten sonra Türkiyeli din görevlileri tarafından yapıldığını gösteriyor. Üstelik bu evliliklerin “aileye para karşılığı” yapılması da göz yumulan bir hale gelmiş durumda.
- Mülteci çocukların eğitim olanaklarına erişimi 14 yaşla sınırlandırıldığı için çok ciddi sorunlar söz konusu oluyor. Kız çocukları 14 yaşından itibaren evlendiriliyorlar.
- Mülteci ve göçmen kadınlar yaşadıkları ayrımcılık, dil sorunu, ekonomik nedenler yüzünden şiddete uğradıklarında nerelere başvurabileceklerini bilmiyor, devlet personeli de gereken yönlendirmeleri yapmıyor.
- Göçmen kadınlar, geçici veya sürekli olarak kalmasını sağlayacak belgeleri yoksa ve şiddete maruz kaldığı için sığınağa gitmek isterse ŞÖNİM’e bağlı sığınaklar belgeler olmadığı için kabul edilmiyorlar.
- AFAD’a bağlı kamplar tecavüzlerle gündeme geliyor, kamp içinde şiddete maruz kalan kadınlar için herhangi bir destek mekanizması ise söz konusu değil.
- Suriyeli nüfusun yaklaşık yüzde 10’u, Suriye’den göçün üzerinden neredeyse altı yıl geçmesine rağmen halen kamplarda ikamet ediyor. Suriyeli nüfusun barınma ile ilgili pek çok sorunu var, ancak kamplarda kalan kadınlar, özellikle de yalnız kadınlar, daha büyük bir baskı altında yaşıyorlar. Kamp sakini ya da görevlisi erkekler tarafından cinsel şiddete maruz kalabiliyor, faillerle aynı kampta yaşamaya devam etmeye zorlanıyorlar.

SOKAĞA ÇIKMA YASAKLARI, YIKIMLAR VE ÇATIŞMALI SÜREÇ

Sokağa çıkma yasağı ve çatışmalı süreçte kadınlar yönünden çok sayıda yaşam hakkı ihlalleri yaşandı. Bu süreçte kaç sivilin yaşamını yitirdiği devlet yetkilileri tarafından hiçbir zaman açıklanmadı. STK’lar ise en az 328 kişinin yaşamını yitirdiği bunlardan 70’inin kadın olduğunu açıkladı.

Cizre’de, Yüksekova, Sur’da yapılan yıkımlarla 2 bin 863 yapının hasar görmesi ile kadınlar evsiz kaldı. Evler polisler tarafından karargâh olarak kullanıldı, eşyaları yakıldı. Kadınlar evlerine gittiklerinde iç çamaşırlarının etrafa saçıldığını gördüler.

OHAL ile birlikte kadınlara, psikolojik, ekonomik ve kültürel anlamda destek veren birçok kurumun kapatılması binlerce kadını yalnızlığa itti, OHAL ile birlikte artan şiddetin kadınların yaşamında yarattığı olumsuz etkiler karşısında ise kadınlar savunmasız bırakıldı. 2015 öncesine göre kadın tutuklu-hükümlü sayısının 3 kat arttı. 7 bin 894 kadın cezaevinde, 528 çocuk anneleri ile cezaevinde yaşamak zorunda kalıyor.

OHAL KADINLARA OLAĞANÜSTÜ ZARARLAR VERDİ

Olağanüstü Hal (OHAL) kapsamında çıkarılan 28 Kanun Hükmünde Kararname ile (KHK) 21 bin 409 kadın kamudan ihraç edildi, bin 409 kadın akademisyen işinden edildi ve on binlerce kadın emekçi ise adli idari soruşturmalara ve cezalara maruz kaldı.

Yıllarca ekonomik açıdan bağımsız olan kadınlar bugün yine aileye bağımlı hale getirilmek isteniyor.

- * Kendi işinde çalışırken işsiz bırakılmak kadınlar açısından şiddete maruz kalma riskini arttırıyor.
- * Kadınların iş ve eğitime erişim konusunda aştıkları engeller KHK ile işsiz bırakılmaları durumunu daha vahim hale getiriyor. Kadının ekonomik bağımsızlığını kazanmak için verdiği mücadele erkeğinkinden daha ağır.
- * İhraç edilen kadınlar kayıt içinde iş bulamıyor. Genel olarak kadın emeği ev odaklı ve kayıt dışı olarak sömürüldüğünden kamudan işten atılan kadınlar bu riske dikkat çekiyorlar. Baskılar nedeniyle iş bulamayan ihraçlar için yaygın işsizlik nedeniyle de kayıt dışına itilme riski mevcut.
- * Kadın eziliyor, sömürülüyor. İkincil insan muamelesi görüyor. Eve, eşe bağımlı hale getiriliyor. Hakları elinden alınıyor. (Hukuki, sağlık, sosyal...) Toplumsal hayatın dışına itiliyor. Evde çocuk bakmaya mahkûm ediliyor. Ekonomik özgürlüğü elinden alınan kadın, aile bireylerine bağımlı kalıyor. Bu durum dışarıdaki aktivitelerini sınırlıyor. Hayatı, geleceği ile ilgili kararları alırken bağımsız hareket edemiyor.
- * Kadınların hayatlarındaki erkeklerden (baba, koca, sevgili, ağabey) bağımsız olmasını sağlayan ekonomik özgürlük ellerinden alınıyor. Kendi başına yeni bir yaşam kurmak isteyen ya da kurmuş bekâr kadınlar, ailelerinin yanına dönmek zorunda kaldı. Kadınların üzerindeki baskılar artıyor, eve giriş çıkış saatleri, giyim kuşamları vs. denetlenmeye başlanıyor. Politik, sendikal mücadelelerinden dolayı suçlanıp, bu faaliyetleri engellenmeye çalışılıyor. Tüm bunlar ailelerle çatışmayı derinleştirip, kadınların üzerinde olumsuz etkiler bırakıyor.
- * Sosyal güvenlik hakkı olmayan kadınlar için, babalarının, kocalarının sosyal güvenliğinden yararlanmak zorunda kalmak özgürlüğün kaybedilmesinin basamaklarından biri haline geliyor.
- * Eşlerinden ayrılan kadınların, kendileri ve varsa çocukları için kurdukları yeni yaşam, ekonomik olarak zor koşullarda da olsa idame ettirilirken, maddi gelirden yoksun bırakılmayla birlikte tam bir açmaz halini alıyor. Ev, araba gibi zorunlu ihtiyaçların elden çıkarılmak zorunda kalınması, temel insani harcamaların minimuma çekilmesiyle yoksulluk ve mülksüzlük bir kez daha kadınların payına düşüyor.
- * İlişkilerini bitirme arifesinde olan kadınlar, ihtiyaç duydukları ekonomik şartların ortadan kalkmasıyla birlikte aile içinde yaşamaya mecbur kalıyor, gördükleri şiddet sarmalından kurtulamıyorlar.
- * Yoksul emekçi ailelerden gelen ve çoğunlukla öğrencilik hayatı boyunca çalışıp okul masraflarını karşılayan kadınlar, çalışmaya başladıktan sonra ailelerine özellikle de annelerine ekonomik olarak destek oluyordu. İşten atılan kadınlar, ev bütçesine katkıda bulunamamanın sıkıntılarını ağır biçimde yaşıyorlar.

* Eşiyle birlikte işinden atılan kadınlar da, özellikle çocukların beslenme, eğitim, spor ve sanatsal faaliyetler için gerekli ekonomik gelirden yoksun kalmanın zorluklarıyla baş etmek zorunda kalıyorlar.

ÇALIŞMA HAYATI GÜVENCESİZ, ŞİDDET VE SÖMÜRÜ DOLU

- * Türkiye’de çalışma çağındaki her üç kadından sadece biri çalışma yaşamının içinde. Avrupa’da kadın istihdamının yüzde 40’ın altında olduğu tek ülke Türkiye. Bu sıralamayla Türkiye, sadece Suriye, Irak, Yemen, Pakistan, Moritanya gibi ülkeleri geride bırakıyor.
- * Dünya Ekonomik Forumu (WEF), Küresel Cinsiyet Eşitliği Endeksi 2016’ya göre Türkiye 144 ülke içerisinde ücret eşitsizliğinin en yüksek olduğu 15. ülke.
- * Tam 20 milyon kadın çalışma yaşamının dışında. 10 milyondan fazla kadın en büyük engel “ev işleri ve çocuk bakımı” diyor. Çünkü ev işleri ve çocuk bakımının neredeyse tüm yükünü kadınlar sırtlıyor.
- * Kadın işsizliği erkek işsizliğinden daha yüksek ve kadınlarda işsizlik çok daha hızlı artıyor.
- * Cinsiyetçi iş bölümü, kadınların hangi işlerde çalışacağını belirliyor ve kadın istihdamını belli sektörlere sıkıştırıyor.
- * Kadınların çoğunlukta olduğu sektörlerde bile kariyer basamaklarının üst sıralarını erkekler işgal ediyor.
- * Kayıt dışı istihdam sorunu, en çok kadınları vuruyor.
- * Kadınların payına daha çok güvencesiz istihdam düşüyor.
- * Kadınların ücretleri, erkeklerin ücretlerinden daha düşük. Aynı sektörlerde çalışsalar, aynı eğitim düzeyine sahip olsalar bile.
- * Meslek hastalıklarının zaten görünmez olduğu Türkiye’de kadınların meslek hastalıkları neredeyse hiç görünmüyor.

Eşitsizlik istihdama da yansıyor

Uygulanmakta olan neoliberal politikalar kadınlara güvenceli istihdam yaratmıyor hatta tersine kadınların güvencesiz, esnek ve giderek daha kötü koşullarda çalışmasına neden oluyor.

- TÜİK verilerine göre Türkiye’de 15 yaşından büyük 20 milyon kadın, çalışma yaşamının dışında. 11 milyondan fazla kadın, sırtında evin tüm yükü ve çocuk bakımı olduğu için işgücü dışında olduğunu söylüyor. 2015 yılı itibarıyla 1 milyon civarında kadın çocuk bakımı ile uğraştığı için, yaklaşık 112 bin kadın ise yaşlı bakımı yüzünden ‘eve döndü.

- Gerçek işsiz sayısı ise 3 milyona dayanmış durumda...

En yüksek işsizliği genç kadınlar yaşıyor. 2 milyona yakın genç kadın, hem eğitimin hem istihdamın dışında!

- Geleneksel ‘kadınlara uygun işler’ algısı, kadınları birçok sektörden dışlıyor.

- Yaklaşık 2.5 milyon memurun 1 milyonu, yani yüzde 40’ı kadın. Ancak üst düzey memurların yalnızca yüzde 9’u kadın! Kadınlar çoğunlukta oldukları alanlarda dahi, mesleki olarak ilerleyemiyor.

Kayıt dışı çalışma gerçeği

İstihdamdaki kadınların yüzde 44.3’ü kayıt dışı. Yani neredeyse her iki kadından biri sigortasız çalışıyor. Çoğunluğu tarımda çalışan 2 milyon ücretsiz aile işçisi kadın sigortalı değil.

Kayıt dışı çalışmanın kadınlar açısından çok ağır sonuçları var:

- * Çalıştıkları halde sigortalı olmayan kadınların çoğu, hanedeki erkeğe bağımlı hale geliyor.
- * Kayıt dışı çalışan kadınların bir kısmı, yakınları üzerinden sigortalı değilse, gelir testi yaptırmamışsa ve cebinden prim ödemiyorsa sağlık hizmetlerinden yararlanamıyor.
- * Sigortasız çalışma, kadınları birçok temel haktan yoksun bırakıyor. Yaşlandıklarında emekli aylığı, işsiz kaldıklarında işsizlik ödeneği, hasta olduklarında geçici iş göremezlik ödeneği, annelik sürecinde annelik ödeneği, iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle çalışamaz hale geldiklerinde sürekli iş göremezlik ödeneği, herhangi bir nedenle malul hale geldiklerinde malullük aylığı alamıyor.
- * Sigortasız kadın işçilerin önemli bir kısmı asgari ücretin altında çalıştırılıyor. Fazla mesai ve tatil günü ücreti alamıyor, çok daha kolay işten atılıyor. Sendika üyesi olamıyor.

Kadınlar çok uzun çalışıyor, karşılığını alamıyor

- * İstihdamdaki kadınların önemli bir kısmı –toplamda 1 milyon 367 bin kadın işçi– yasal sınırdan fazla çalıştırılıyor. Peki, kadınlar karşılığını alıyor mu? İstisnalar hariç, hayır!
- * Çalışan erkekler, hane halkı ve aile bakımı için günde sadece 43 dakika harcıyor. Çalışan kadınlar ise 3 saat 31 dakika!

Ayrımcılık, Cinsel Taciz, Psikolojik Taciz, Şiddet

- Türkiye çapında çalışma yaşamında cinsel tacizi ölçebilecek sağlıklı veriler mevcut değil. Ancak çeşitli araştırmalar, son derece yaygın olduğunu gösteriyor. Hürriyet İnsan Kaynakları Ekinin bir internet sitesi üzerinden yaptırdığı ankete katılan kadınların yüzde 62'si işyerinde cinsel tacize uğradığını bildirmiş.
- Yasaya aykırı olmasına rağmen kadınlar gebelik veya annelik izni nedeniyle işten çıkarılabiliyor.
- Görev dağılımı ve terfilerde de kadınlar ayrımcılığa uğruyor. Economist dergisinin yaptığı indekse göre 29 OECD ülkesi arasında Türkiye 'cam tavan' bakımından en kötü 3'üncü ülke.
- Engelli kadınların sadece yüzde 6.7 işgücüne katılabiliyor. Oran bu kadar düşük ama işgücüne katılan her 5 engelli kadından biri işsiz.
- Türkiye'de çalışma yaşamına giren Suriyeli kadınların hemen hepsi kayıt dışı ve çok düşük ücretlerle, yoğun sömürü altında çalışıyor.
- KAOS GL'nin yaptığı araştırmaya katılan özel sektörde çalışan her 3 LGBTİ bireyden biri cinsel kimliği nedeniyle ayrımcılığın uğradığını söylerken, 3'te biri ise ayrımcılığa maruz kalmamak için cinsel kimliğini gizliyor.

Kadınlar sendikasız

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2015 Temmuz ayı istatistiklerine göre sendikalı işçilerin yüzde 18,6'sı kadın, yüzde 81,4'ü erkek.

Bakanlığın 2016 verilerine göre kadın kamu emekçilerinin sendikalaşma oranı yüzde 64,09 iken, erkeklerde bu oran yüzde 77,58.

Çalışma yaşamındaki eşitsizlikler sendikalaşmaya da yansıyor. Patronların kadın işçiler üzerindeki özel baskısını, zaman zaman aile ve çevre baskısını ve istisnaları olmakla birlikte sendikaların kadın işçilere yönelik ilgisizliği de açık.

2009'da yapılan bir araştırmaya göre patronlar işçilerin sendikalaşmasını ve sendikal haklarını kullanmasını engellemek için hukuka aykırı 41 farklı yöntem başvuruyorlar. Bu yöntemlerin birçoğu hem erkek hem kadın işçilere uygulanırken, kadın işçilere yönelik özel yöntemler de mevcut:

- * Sendikalaşan kadın işçilere kocaları ya da aileleri yoluyla sendikadan istifa etmeleri için

baskı yapma.

* Mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini kullanarak, ‘kadının sendikayla işi olmaz’ gibi söylemlerle, kadın işçileri sendikadan uzak tutmaya çalışma.

* Hamile ya da çocuklu kadın işçileri, sendikadan istifa etmeleri için zorla mesaiye bırakma, çalışma saatlerini uzatma.

* Sendikalaşan kadın işçilere fiziksel veya sözlü cinsel tacizde bulunma.

İşyerleri kadınlar için şiddetin giderek daha fazla yaşandığı, daha fazla kanıksandığı yerler haline geliyor. Rekabetin arttığı, işçinin işçi “düşmanı” haline getirildiği koşullarda kadınlar en ağır “yıldırma” politikalarıyla karşı karşıya kalıyorlar. Kadın çalışana bilmediği işi verme, onu yaşlı veya acemi olmakla sürekli suçlama, aşırı yük yükleme, yaptığı işi görmezden gelme, gereksizmiş gibi gösterme, izole etme, hamile işçiye kötü muamele, hamile ya da süt izni kullanan kadına işten çıkma baskısı, patronların kreş yükümlülüğünün ortadan kalkmasıyla birlikte çocuklu kadınların ne yapacaklarını bilememe zoruyla baş başa kalması şiddetin farklı yüzleri olarak karşımıza çıkıyor.

Kadınlar için Kölelik Yasaları durumu daha da kötüleştirecek

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olan Mehmet Müezzinoğlu’nun 2015’te söylediği “Annelerin, annelik kariyerinin dışında bir başka kariyeri merkeze almamaları gerekir” sözleri hala hafızamızda. ”En az üç çocuk” diye her fırsatta tutturarak Erdoğan 5 Haziran 2016’da KADEM’in hizmet binası açılışında “Çalışıyorum diye annelikten imtina eden bir kadın, aslında kadınlığını inkâr ediyor demektir. Anneliği reddeden, evini çekip çevirmekten vazgeçen bir kadın, iş dünyasında istediği kadar başarılı olsun, eksiktir, yarımıdır” dedi.

Türkiye’de istihdam politikalarını işte bu “kafa” belirliyor! Kadının yerini önce hane, öncelikli görevini ise annelik ve ev işleri olarak gören bu yaklaşım kadınlara, “anne ve eş” olarak görevlerini “ihmal etmeyecekleri”, yarı zamanlı, düzensiz ve güvencesiz işleri layık görüyorlar.

AKP hükümetinin “kadın istihdamını artırma(!)” planı çerçevesinde, 2013 yılından beri tartışılan düzenlemelerin büyük bir bölümü, torba yasalara yamanarak 2016 yılında çıkarıldı.

- 7 Mart 2010 tarihinde yapılan değişiklikle kadınların en yoğun çalıştığı konfeksiyon ve triko, dokuma, giyecek imali işyerleri ile otel ve tatil köylerinin mutfakları gibi 42 sektör ağır ve tehlikeli işler kapsamından çıkarıldı. 8 Şubat 2013’de çıkarılan bir yönetmelikle Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği yürürlükten kaldırıldı. Yani kadınların çeşitli sektörlerdeki bazı işleri yapması kadın sağlığına zararları nedeniyle yasak kapsamındayken, sektörler kapsamdan çıkarıldığı için şimdi artık böylesi bir yasak söz konusu değil. Şimdi artık kadınlar, 4857 sayılı İş Kanunu’nun 72. maddesine göre içinde kadın sağlığını ciddi şekilde etkileyecek çalışma alanları da olan tüm çalışma alanlarında –kadın çalışanların sağlığını koruyacak önlemlerin alınıp alınmadığına bakılmaksızın– çalıştırılabilir.

- 11 Ekim 2016’da “Özel İstihdam Büroları Yönetmeliği” çıktı, bu yönetmelikle ev işleri, bakım işleri, tarımda mevsimlik işler gibi kadın ağırlıklı işlerde çalışan kadınların geleceği tümüyle özel istihdam bürolarına devredildi.

- 10 Şubat 2016 tarihinde “Gelir Vergisi Kanununda Bazı Değişiklikler Yapılmasına Dair Torba Yasa” adı altında Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmişti. Yasanın 4857 Sayılı İş Kanunu’na bağlı olarak çalışan işçi kadınlara nasıl uygulanacağına dair yönetmelik ise 8 Kasım Salı günü yayımlandı. Yönetmelikle, kadınların kısmi çalışmasının tümüyle patronların insafına terk edildiğini görüyoruz.

Yönetmelik “Kısmi süreli çalışmanın belirlenen günlük haftalık çalışma süresi içerisinde yapılacağı zaman aralığı, o yerin gelenekleri, işçinin yapmakta olduğu işin niteliği ve işçinin talebi dikkate alınarak işveren tarafından belirlenir” diyor. Yani kısmi süreli çalışmayı patron

kendi kafasına göre uygulayacak, üstelik bunu uygulaması da “gelenek”le belirlenecek. Kadınların hayatını zehir eden cinsiyetçi gelenekler, bu yönetmelikle, yasal olarak da onaylanmış hale geldi.

- 2010 yılında Başbakanlık tarafından yayınlanan “Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması” genelgesinin “güncellenmesi” kararı alındı. Kadınlar için çok hayati konular “güncelleme” ile gündemden çıkarıldı!

* Güncelleme “eşitlik” kelimesini bütünüyle metinden çıkarıyor, kadın örgütlerinin istihdam politikalarında sürece dâhil edilmesine dair tek öneri de metinden çıkarılıyor.

* Kadın sığınaklarında kalan yaşadıkları şiddete karşı hayatta kalmış kadınlar, tahliyelerine bir yıldan az süre kalmış olan hapishanelerdeki kadınlar, kocaları vefat etmiş kadınlar ve boşanmış kadınlara yönelik projelere öncelik verileceği düzenlemesi” de metinden çıkarılıyor.

* Çocuk bakım sorunu da metinden çıkarılmak suretiyle Bakanlığın öncelikleri arasından da çıkarılıyor.

- Kadınların çoğu iş güvencesinden, güvenceli işlerden yoksun. Ancak böyle giderse durum daha da kötü hale gelecek. Çünkü:

* AKP, kamu personelinin iş güvencesini yok etmeye hazırlanıyor. Bu durumda 1 milyona yakın kadın kamu çalışanının iş güvencesi ortadan kalkacak.

* AKP, kıdem tazminatı hakkını fona devrederek yok etmeye hazırlanıyor. 30’ dan az işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan 3 milyona yakın kadın işçinin en büyük iş güvencesi kıdem tazminatı. Tazminat fona devredilirse, işverenler çok daha kolay işçi atabilecek.

* AKP, Ulusal İstihdam Stratejisi adı altında kadınlara esnek ve güvencesiz istihdamı dayatıyor. Bu strateji çerçevesinde kadınları güvencesizliğe mahkûm edecek yeni politikalar kapıda.

Hükümetin “Kadın istihdamını artırıyoruz” söylemiyle yürürlüğe koyduğu bu uygulamalar kadınların güvenceli işlerde çalışmasının engellerini arttırdı. Bunlarla birlikte işsizlik baskısı, geçici çalışmayı bir tercih olmaktan çıkarıp zorunluluk haline getiriyor. Hükümet, “Kadınlar zaten yarı zamanlı çalışmak istiyor, kadınların talebi geçici süreli işlerde çalışmak” diyerek, yarattığı yoksulluk ve işsizlik ortamında kadınların mecbur bırakıldığı koşulların üstünü kapatıyor.

Hükümetin izlediği ekonomi politikaları ve çalışma yaşamını düzenleyen yasalar kadınları çalışma yaşamının merkezinden ve çalışmayı da kadınların yaşamının merkezinden uzaklaştırıyor. Kadını aile içinde tanımlayan ve yerleşik toplumsal cinsiyet rollerine hapseden normlar pekişiyor, çocuk/yaşlı/hasta bakımının kadınların görevi olduğu tescilleniyor.

GELECEK BÖYLE OLMAYACAK!

“Tek adam, Tek Parti Yönetimi” altında demokrasi, kadın hakları, ifade ve örgütlenme özgürlüğü, laiklik, barış gibi evrensel değerlerin tanınmaz hale getirildiği bir dönemdeyiz. Kadınların büyük mücadeleler ve emeklerle elde ettiği yasal düzenlemeler büyük bir keyfiyetle askıya alınıyor. En temel medeni haklar tartışmaya açılıyor.

Bir tarafta her gün hiçbir hukuksal zemine dayanmayan kararlar ve uygulamalarla insanların hayatı, ihraçlarla ve işsiz bırakmalarla ekmekleri, tutuklamalarla özgürlükleri, “milli güvenlik” söylemiyle örgütlenme ve ifade hakları ellerinden alınırken, kadınların “ilk gözden çıkarılanlar” olarak yaşadıkları daha da görünmezleşiyor. Kadınların en temel yaşamsal talepleri bu ağır sorunlar yumağı altında önemsiz kılınıyor.

İktidar tüm araçlarıyla kadınların ev içi ve ev dışı emeğini, aile dışındaki toplumsal ve siyasal etkinliklerini, var olma mücadelelerini değersizleştiriyor. Kadınların hayatları üzerindeki

kontrolünü zayıflatmaya çalışıyor. Kısıktılan, cezasız bırakılan ve olağanlaştırılmaya çalışılan şiddet olaylarının kadınların çalışması, aile değerlerine aykırı davranması, açık giymesi ve dışarıda dolaşması yüzünden olduğu kanısını yaygınlaştırmak için var gücüyle çalışıyor.

Bırakalım eşit, özgür, güvenli bir hayatı, sadece nefes alıp vermeye indirgenmiş bir yaşamı sürdürebilmenin tek koşulunun iktidarın kadınlara biçtiği “makbul kadın” rolünü kabul etme haline geldiği bir yönetim inşası bu.

Kadınlar itaat etmedikçe, şiddet artıyor.

Kadınlar haklarında ve özgürlüklerinde ısrar ettikçe, AKP “sosyal ve kültürel iktidarı”nın önünde engel gördüğü kadınlara daha çok saldırıyor. Kadınlara yönelik şiddette vahşetin dozu giderek artıyor. İktidar seyrediyor, söylemleri ve uygulamalarıyla teşvik ediyor, kadınları yalnızlaştırıyor.

Kadınlar ise dayanışma ve mücadele ile hayatlarına ve haklarına sahip çıkıyorlar.

Tüm dünyada kadına yönelik şiddetle neoliberal politikalar arasında, şiddetle yoksulluk, güvencesizlik, emperyalist savaş politikaları arasındaki bağ daha açık bir biçimde ortaya çıkıyor. Şiddete karşı mücadele çalışma yaşamının güvencesizleştirilmesi, ağırlaşan yaşam koşulları ve ücret eşitsizliğine karşı mücadeleyle birleşiyor, kadınlar aynı zamanda homofobi, transfobi ve ırkçı göç politikasını reddediyor, ırkçılığa, emperyalizme, neoliberalizme karşı çıkıyorlar.

Türkiye’de de kadına yönelik şiddetle iktidarın politikaları arasındaki bağ artık daha açık hale gelmiş durumda.

Kadına karşı şiddet toplumda kadınlarla erkekler arasındaki eşitsizlikten, güç eşitsizliğinden kaynaklanır. Eşitlik sağlanmadıkça şiddetle mücadele edilemez.

Mücadelemiz; yaşamın her alanında eşitliğin inşa edilmesi, eşitliğin kalıcı hale gelmesi ve kadınların şiddetten, yoksulluktan, işsizlikten, güvencesizlikten uzak hayatlar kurabilmesi için tüm devlet olanaklarının seferber edileceği toplumsal düzen içindir.

Eşitsizliğin, şiddetin, sömürünün, ayrımcılığın olmadığı, kadınların özgürce yaşamlarını sürdürdüğü bir gelecek mümkün!

Ekim Devrimi’nin 100. yılında, sosyalizmin deneyimi ışığında bu geleceği kurmak için tüm kadınları dayanışmaya ve örgütlenmeye çağırıyoruz.

Kaynaklar:

- Kadın Dayanışma Vakfı bünyesindeki Kadın Dayanışma Merkezi, 2016 yılı faaliyet yılı raporu
- HDP’nin Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’ne sunduğu ‘Türkiye’de Kadın Hakları İhlalleri’ raporu
- DBP Yerel Yönetimlerde Kadın ve Kayyum Raporu
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Faaliyet Raporu
- Mor Çatı Türkiye’de Erkek Şiddetiyle Mücadele Mekanizmaları İzleme Raporu
- CEİD Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizması İzleme Modeli Raporu
- Kadın Sığınakları ve Da(ya)nışma Merkezleri Kurultayı Bileşen Örgütleri Kamu Hastaneleri Kürtaj Uygulamaları Araştırma Raporu
- Kadir Has Üniversitesi Türkiye’de Devlet Hastanelerinde Kürtaj Hizmeti araştırması
- Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar Raporu
- Ekmek ve Gül “Aile Bakanından Müjde (mi)” dosyası
- Ekmek ve Gül “Çalışma Yaşamında Kadın” dosyası